

Sygn.akt III AUa 844/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Alicja Sołowińska

Sędziowie: Teresa Suchcicka

Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Anna Kuklińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 lutego 2020 r. w B.

sprawy z odwołania A. D. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o wznowienie postępowania i uchylenie decyzji

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 października 2019 r. sygn. akt III U 548/19

oddala apelację.

Teresa Suchcicka Alicja Sołowińska Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt III AUa 844/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24.02.2000r. ZUS przyznał A. D. (1) prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 88 ustawy z dnia 26.01.1982r. Karty Nauczyciela, począwszy od 21.01.2000r. W dniu 23.06.2017r. A. D. (1) złożyła wniosek o przyznanie emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Następnie decyzją z dnia 02.11.2017r. organ rentowy przyznał jej prawo do emerytury, której wysokość obliczył w oparciu o art. 26 w zw. z art. 25 ustawy emerytalnej.

W dniu 23.04.2019r. A. D. (1) wniosła skargę o wznowienie postępowania, domagając się ustalenia wysokości jej emerytury powszechnej bez potrącania pobranych kwot wcześniejszej emerytury.

Decyzją z dnia 09.05.2019r. ZUS odmówił A. D. (1) uchylenia decyzji z dnia 02.11.2017r., ponieważ uznał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019r. nie znajduje zastosowania do kobiet, które wcześniejszą emeryturę pobierały na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela.

A. D. (1) złożyła odwołanie od tej decyzji, żądając przeliczenia swej emerytury uzyskanej w powszechnym wieku emerytalnym zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019r. tj. bez pomniejszenia o kwoty pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019r. nie ma zastosowania wobec A. D. (1). Dotyczy on bowiem kobiet urodzonych w (...)r., które przeszły na wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 46 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Tymczasem A. D. (1) przeszła na wcześniejszą emeryturę w oparciu o art. 88 Karty Nauczyciela.

Wyrokiem z dnia 3 października 2019 roku Sąd Okręgowy w Ostrołęce zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że wznowił postępowanie zakończone wydaniem przez ZUS decyzji z dnia 02.11.2017r. oraz uchylił tę decyzję i ustalił od dnia 01.06.2017r. prawo A. D. (1) do emerytury obliczonej bez pomniejszenia jej wysokości o kwotę pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury (punkt 1) oraz stwierdził brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędną do wydania decyzji (punkt 2).

Sąd I instancji ustalił, iż A. D. (1) urodziła się dnia (...) Prawo do emerytury wcześniejszej nabyła od dnia 21.01.2000r., a więc przed 01.01.2013r. Skargę o wznowienie postępowania złożyła w zakreślonym przez art. 145a § 2 k.p.a. terminie, który upływał dnia 23.04.2019r. (21-22.04.2019r. przypadają na dni wolne od pracy). Od doręczenia jej decyzji z dnia 02.11.2017r. przyznającej jej emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym nie upłynęło 5 lat, o których mowa w art. 146 § 1 k.p.a. W ocenie Sądu wobec powyższego jedyną sporną kwestią było to, czy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019r. ma do niej zastosowanie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w wyroku tym Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 30.09.2017r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...)r. kobiet, które przed 1.01.2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

W ocenie Sądu I instancji poza sporem było, że odwołująca od dnia 21.01.2000r. nabyła prawo emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela. Następnie decyzją z dnia 02.11.2017r. w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego ZUS przyznał jej prawo do emerytury, której wysokość obliczył w oparciu o art. 26 w zw. z art. 25 ustawy emerytalnej. Stosownie do treści art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej podstawa obliczenia emerytury została przez ZUS pomniejszona o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska organu rentowego, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019r. nie dotyczy kobiet urodzonych w (...)r., którym dokonano pomniejszenia podstawy obliczenia emerytury o kwoty wcześniejszych emerytur innych niż emerytura przysługująca na podstawie art. 46, w tym emerytury przysługującej na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela.

Sąd I instancji podkreślił, iż Trybunał Konstytucyjny orzekał na podstawie określonego stanu faktycznego dotyczącego kobiety urodzonej w (...)r. i pobierającej emeryturę w oparciu o art. 46 w zw. z art. 29 ww. ustawy. Zatem orzeczenie odnosiło się wprost do wskazanych przepisów. Przy czym z argumentacji Trybunału wynikało, że istotne znaczenie ma to, że mechanizm ustalania podstawy emerytury powszechnej zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 25 ust. 1b ww. ustawy obowiązuje od 1 stycznia 2013r. Ma zatem zastosowanie tylko do pewnej grupy kobiet korzystających z wcześniejszej emerytury tj. urodzonych w (...)r. Z wyroku TK wynika, że sytuacja prawna tych kobiet, ukształtowana wprowadzeniem art. 25 ust. 1b ww. ustawy naruszyła standardy konstytucyjne. Zdaniem Trybunału, wprowadzenie do ustawy o emeryturach i rentach z FUS mechanizmu potrącania kwot pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury przy obliczaniu podstawy emerytury powszechnej dla kobiet urodzonych w (...)r. nastąpiło z naruszeniem wynikającej z art. 2 Konstytucji zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Ubezpieczone, które zdecydowały się przejść na wcześniejszą emeryturę, nie miały - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego - świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie mogły przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze

przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewały się, że fakt wypłacania świadczeń emerytalnych wpłynie na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury powszechnej. TK stwierdził, że ustawodawca, zmieniając unormowania, naraził kobiety z rocznika 1953 na niekorzystne skutki, których nie mogły przewidzieć w momencie podejmowania decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę. Zdaniem Trybunału ustawodawca naruszył wobec tych kobiet zasadę lojalności państwa względem obywateli. Wprowadzając nowe, mniej korzystne zasady po rozpoczęciu realizacji uprawnień w zakresie wcześniejszej emerytury, naraził te kobiety na nieprzewidziane skutki, które w istocie stanowiły dla nich pułapkę. Gdyby w momencie podejmowania decyzji o przejściu na taką emeryturę wiedziały, jakie będą tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 25 ust. 1b ww. ustawy jest niezgodny z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Sąd Okręgowy wskazał, iż było to o tyle istotne dla przedmiotowej sprawy, że w przywołanym art. 25 ust. 1b ww. ustawy zasada pomniejszenia emerytury o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur dotyczy osób, które pobrały wcześniejszą emeryturę także na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela. Argumentacja Trybunału, która przywołała go do wniosku, iż przepis ten jest niekonstytucyjny w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...)r. kobiet, które przed 01.01.2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy – jest adekwatna także do odwołującej, która pobrała wcześniejszą emeryturę w oparciu o art. 88 Karty Nauczyciela. Odwołująca, przechodząc na wcześniejszą emeryturę, nie mogła bowiem przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Dlatego zdaniem Sądu I wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019r. dotyczy także praw odwołującej.

Ponieważ zaskarżoną decyzją ZUS odmówił uchylecia decyzji z dnia 02.11.2017r. w oparciu o art. 151 § 1 pkt 1 k.p.a., zatem Sąd Okręgowy, uwzględniając odwołanie, zastosował tryb z art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a.

Wobec powyższego Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że wznowił postępowanie zakończone wydaniem przez ZUS decyzji z dnia 02.11.2017r. oraz uchylił tę decyzję i ustalił od dnia 01.06.2017r. prawo A. D. (1) do emerytury obliczonej bez pomniejszenia jej wysokości o kwotę pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury. Sąd Okręgowy wskazał ponadto, iż zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd przyznając odwołującej prawo do przeliczenia wysokości emerytury, zobowiązany jest do zamieszczenia z urzędu w sentencji wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego odnośnie do nieustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do obciążenia organu rentowego odpowiedzialnością za nieustalenie wszystkich okoliczności niezbędnych do wydania decyzji. Przyznanie odwołującej prawa do przeliczenia emerytury wymagało bowiem interpretacji wyroku wydanego przez Trybunał Konstytucyjny.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Skarżący zarzucał naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 46 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.), poprzez błędne zastosowanie i uznanie, że ubezpieczonej przysługuje prawo do przeliczenia emerytury w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019r., sygn. akt P 20/16.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 9 maja 2019 roku oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego.

W odpowiedzi na apelację A. D. (1) wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego reprezentacji Oddziału ZUS wnoszącej apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Stan faktyczny sprawy pozostawał bezsporny w szczególności co do tego, że A. D. (1) od 21 stycznia 2000r. była uprawniona do emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, a od 1 czerwca 2017r. nabyła prawo emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. Wysokość emerytury przyznanej decyzją z 2.11.2017r. została ustalona według zasad określonych przepisem art. 26 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Stosownie zaś do art. 25 ust. 1b ustawy, podstawa obliczenia emerytury należnej w powszechnym wieku została pomniejszona o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, tj. emerytury nauczycielskiej.

Ustalona w ten sposób emerytura należna od 1 czerwca 2017r. okazała się świadczeniem mniej korzystnym od emerytury nauczycielskiej i dlatego jej wypłata została zawieszona.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu I instancji wyrażony w motywach zaskarżonego wyroku, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019r. stwierdzający niekonstytucyjność art. 25 ust. 1b ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS, dotyczy także kobiet urodzonych w (...)r., które przed 2013r. miały ustalone prawo do emerytury przewidzianej art. 88 Karty Nauczyciela. Odwołująca się w sprawie, tak jak inne kobiety urodzone w (...)r., nabyła prawo do emerytury w powszechnym wieku po wejściu w życie kwestionowanego przepisu art. 25 ust. 1b. Argumenty, które stały się podstawą uznania przez Trybunał Konstytucyjny przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej za niezgodny z Konstytucją są identyczne w stosunku do kobiet, które nabyły prawo do wcześniejszej emerytury w oparciu o przepis art. 46 w zw. z art. 29 czy też art. 88 Karty Nauczyciela.

Te ubezpieczone, które skorzystały z prawa do wcześniejszej emerytury przed osiągnięciem powszechnego wieku, nie miały świadomości, w świetle obowiązującego wówczas stanu prawnego, co do skutków prawnych takiej decyzji w zakresie przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że wprowadzenie do ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach mechanizmu potrącenia kwot pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszych emerytur przy obliczaniu podstawy wymiaru emerytury powszechnej dla kobiet urodzonych w (...)r. nastąpiło z naruszeniem zasady zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa (art. 2 Konstytucji).

Zwrócić należy uwagę, iż przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej odwołuje się do art. 88 Karty Nauczyciela, co oznacza, że o kwoty emerytury pobranej na tej podstawie pomniejsza się podstawę emerytury należnej w powszechnym wieku. Ten argument przemawia także za zastosowaniem w stosunku do kobiet, które pobierały emeryturę przyznana na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019r. Nadto do emerytury należnej nauczycielom na podstawie Karty Nauczyciela stosuje się przepisy ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS w zakresie ustalenia wysokości świadczenia.

W świetle powołanych okoliczności Sąd I instancji zasadnie przyjął wbrew stanowisku organu rentowego, iż w stanie faktycznym sprawy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019r. w sprawie P 20/16 stwierdzający, że art. 25 ust. 1b ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS w brzmieniu obowiązującym do 30.09.2017r. w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...)r. kobiet, które przed 1.01.2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 jest niezgodny z Konstytucją, stanowi podstawę wznowienia postępowania w trybie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego. W stosunku do odwołującej się.

Skargę o wznowienie postępowania zaskarżonego wydaniem decyzji z 2.11.2017r. A. D. (1) złożyła do organu rentowego 23.04.2019r., a zatem w terminie przewidzianym art. 145a § 2 kpa. Z uwagi na to, że wysokość emerytury należnej wnioskodawczyni w decyzji z 2.11.2017r. ustalono z zastosowaniem niekonstytucyjnego przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, zaistniały podstawy do wznowienia postępowania oraz uchylenia decyzji i rozstrzygnięcia o istocie sprawy (art. 151 § 2 kpa).

Prawidłowo zatem Sąd I instancji uchylił decyzję z 2.11.2017r. oraz ustalił, że od 1.06.2017r., tj. od miesiąca złożenia wniosku o emeryturę przysługuje wnioskodawczyni prawo do świadczenia w wysokości bez zmniejszenia o kwotę pobranych świadczeń z tytułu emerytury wcześniejszej (nauczycielskiej).

Apelacja jako nieuzasadniona na mocy art. 385 kpc podlegała oddaleniu.

Teresa Suchcicka Alicja Sołowińska Dorota Elżbieta Zarzecka